

Nr 359

Av herr Gustavsson i Alvesta m. fl., om ersättning för skada å
enskild egendom genom skyddsåtgärd mot atomolycka,
m. m.

(Lika lydande med motion nr 288 i Första kammaren)

De riskmoment, som hanteringen i industriella och kommersiella sammanhang av atombränslen och annat radioaktivt material inrymmer, kräver att effektiva skyddsåtgärder vidtages. Om detta torde nu allmän enighet råda. Kravet på effektiva skyddsåtgärder får emellertid inte undanskymma det faktum, att olycksriskerna ändock är så svårbedömbara att den beredskapslagstiftning, som är erforderlig i sammanhanget, bör vara så smidigt anpassbar som möjligt. Enligt den s. k. atomansvarighetslagen, som antogs av 1960 års riksdag, kan vid atomolycka anspråk ställas på anläggningsinnehavaren om egendom blivit radioaktivt förorenad. Anläggningsinnehavarens skadeståndsansvar är dock begränsat. Utanför detta ansvar kan sägas ligga förluster, som tillfogas allmänheten till följd av att länsstyrelse för säkerhets skull påbjuder utrymning av område som ligger i farozonen, men som senare visar sig inte ha blivit belagt med radioaktivitet i hälsofarlig mängd. Till dessa fall kan även räknas förluster som åsamkats jordbruksbefolkningen för den händelse länsstyrelse inom här avsett område skulle förbjuda försäljning av mjölk eller andra livsmedel.

I dessa fall torde förfarandet i realiteten bli att riksdagen i varje särskilt fall får ta ställning till ersättningsfrågan liksom fallet är vid större katastrofer. Detta torde emellertid i längden vara ett otillfredsställande förhållande. I takt med att atomkraftens användning blir allmännare måste det för befolkningen i närheten av atomanläggningar och förmodligen i en framtid även i närheten av hamnar, som kommer att angöras av atomdrivna fartyg, vara ett klart otillfredsställande förhållande att inte skadestandsfrågorna är klarlagda i här berört avseende. Ersättning enligt särskilt beslut av riksdagen är dock i och för sig en extraordinär åtgärd och utgör inte den direkta garanti redan vid anläggningens uppförande, som ett generellt beslut om statsmakternas ansvar i detta sammanhang måste sägas utgöra från den enskilda människans synpunkt.

Enligt vår mening bör därför denna fråga snarast bli föremål för närmare utredning. Det kan inte vara tillfredsställande att avvakta en tidpunkt då atomkraften på olika områden av samhällslivet blivit en allmän företeelse. I denna fråga ligger även ett psykologiskt moment som inte får förbises. För de bygder där atomanläggningar kommer till utförande och även i an-

slutning till hamnar som i en framtid kan tänkas bli angjorda av atomdrivna fartyg kommer uppenbarligen säkerhetsfrågorna att betraktas som synnerligen betydelsefulla för befolkningen. Ett grundläggande krav i detta sammanhang är även att ersättningsfrågan i hela dess vidd är klarlagd. Förhållandena kommer annars från befolkningens synpunkt att fullt berättigat betraktas som i viss mån osäkra. Detta kan såväl för enskilda som för kommuner få svåröverblickbara konsekvenser.

Det bör i detta sammanhang uppmärksammas, att epizootilagen och atomskyddslagen i betydande utsträckning synes vara utformade efter likartade principer. Den skillnaden förefinnes dock att den som lider skada och intrång till följd av länsstyrelseresolutioner enligt epizootilagen kan erhålla ersättningar av allmänna medel, medan motsvarande bestämmelser, som framgått av det tidigare här anförda, helt saknas i atomskyddslagen.

Då skadan eller intrånget på grund av bestämmelserna i 4 och 5 §§ atomskyddslagen kan vara minst lika betungande som motsvarande bestämmelser i epizootilagen, måste det anses välmotiverat, att ersättningsregler för dylikt intrång utformas på i princip samma sätt som motsvarande bestämmelser i epizootilagen. I atomskyddslagen 8 § synes därför böra intagas den bestämmelsen, att ersättning av allmänna medel bör utgå för sådan skada och intrång, som orsakats genom bestämmelserna i 4 och 5 §§, samt att därtill normer för skadeersättningarnas bestämmande utarbetas i principiell överensstämmelse med kungörelserna den 12 april 1935 och den 25 januari 1946 med senare gjorda tillägg. Alternativt kan 8 § också ändras på så sätt att i nuvarande läge angivna detaljbestämmelser utgår och att i stället intages en bestämmelse av principiellt samma beskaffenhet som i epizootilagens 8 §, nämligen att ersättning av allmänna medel skall utgå för skador och intrång som orsakats på grund av stadgandena i denna lag eller enligt densamma meddelade bestämmelser.

Då det synes angeläget att likartade normer kan äga tillämpning oavsett hur skada uppstått, synes det oss lämpligt att frågan om ersättning av förluster å enskild egendom som uppstått genom av myndighet beslutade skyddsåtgärder mot atomolycka kombineras med en prövning av även andra former av olycks- och katastroftillbud ur samma synpunkt.

Med stöd av det ovan anförda hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av grunderna för ersättning av förluster å enskild egendom, som uppstått genom av myndighet beslutade skyddsåtgärder mot atomolycka eller annat katastroftillbud och som inte omfattas av anläggningsinnehavares skadeståndsansvar, i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 25 januari 1962

Rune Gustavsson

i Alvesta

Harry Wahrendorff

Emil Elmwall